

Peintures de vases Etrusques

In de bibliotheek van de Stedelijke Academie Brugge

Tijdens een opendeurdag in de Brugse Stedelijke Academie, wandelde ik de bibliotheek binnen en werd er vriendelijk ontvangen door de bibliothecaris. De bibliotheek bestaat uit twee gescheiden gedeeltes: beneden de moderne bibliotheek die gebruikt wordt door leerkrachten en leerlingen; boven de oude bibliotheek die niet direct bruikbaar is maar langs de muren wacht op exploratie. De bibliothecaris vertelde me dat deze afdeling historisch interessant is maar niet geordend. Een belangrijk deel handelt over architectuur en is afkomstig van architect Louis Delacenserie (1838-1909).

Ik stelde me voor als oud bibliothecaris van de Cultuurbibliotheek en, nog vol van het artikel dat ik pas schreef, vertelde ik hem over Sir William Hamilton (1) en zijn mooie publicatie van Griekse vazen die we in onze bibliotheek bewaren. De bibliothecaris toont me een werk over architectuur en het tweede werk dat hij vastpakt handelt over ... Griekse vazen.

Het is een fors gebonden werk in twee kloeke delen: rode half lederen banden, groot in folio. Het geschept papier werd niet gesneden bij het inbinden. De rafelige randen doen prettig aan. In het tweede deel vind ik een blaadje papier van zo ongeveer 1dm2 met in inkt: KAS B. G 63 – G 119. Nu zie ik dat de delen op de band links boven, genummerd zijn op ronde etiketten: G 118 en G 119. De ‘oude bibliotheek’ moet dus ooit geordend geweest zijn.

De banden zijn een beetje ‘gewreven’ maar in goede staat. Het papier is helder wit. De teksten zijn in een grote letter royaal op het blad gezet met ruime marges. Elke plaat is op een afzonderlijk blad gedrukt; blank op de achterkant. De twee delen zijn volledig. Elke plaat kreeg dan ook een rode stempel van de academie.

Peintures
de
vases antiques
vulgairement appelés étrusques
tirées de différentes collections
et gravées par A. Clener
accompagnées d'explications par A.L. Millin
membre de l'Institut de la Légion d'Honneur
publiées par M. Dubois Maisonneuve

Tome premier [Tome second]

À Paris

De l'imprimerie de P. Didot l'ainé

MDCCCVIII [MDCCCX]

Het eerste deel bevat:

1. **Titelblad**
2. **'A sa majesté'**: een korte opdracht aan keizerin Joséphine de Beauharnais (2), door de uitgever Dubois-Maisonneuve (3); en een bedankje omdat hij enkele vazen uit haar collectie mocht reproduceren.
3. **Avertissement de l'éditeur**. Er verschenen in het buitenland al mooie uitgaven van Etruskische vazen (4). Hij is fier "pour la gloire d'enrichir la France" nu zelf ook "un nouveau monument littéraire" te kunnen uitgeven. Hij kon putten uit de collecties van La Malmaison, Musée Napoléon, Bibliothèque impériale, Manufacture de Sèvres, duc de Dalmatie, princesse Gallitzin, MM. Tochon, de Perray, Grivaud, Bonnemaïson. De graveur A. Clener (5) werkte al mee aan de uitgave van de tweede collectie van Hamilton. Het werk kost 750 francs. Dat is 2/3 van de prijs voor een gekleurd exemplaar.
4. **Introduction** à la connoissance des vases peints. 20 pp.
5. **Description des vases**: 124 pp. en (afzonderlijk genummerd) 72 platen. Enkele platen (bv. 25, 26, 67) zijn zo groot dat ze bij het inbinden moesten geplooid worden. Er wordt verwezen naar de methode die Tischbein (6) gebruikte bij de uitgave van de tweede collectie van Sir Hamilton: de gravure als een zuivere lijntekening.

Het tweede deel:

1. **Titelblad**
2. **Description des vases**: 122 pagina's tekst en 78 platen. De platen 3, 4 en 43 zijn op een dubbel blad gedrukt. De tekst van A.L. Millin (7) kreeg op elk blad een flink aantal voetnoten mee.
3. **Table générale des matières**. Een alfabetische index van p. 123 tot p. 146. In de index wordt Sir Hamilton vermeldt. Zijn tweede collectie vazen werd door M. Hope (8) gekocht voor 4500 guinées. Over Tischbein staat er vermeld dat enkele van zijn vazen in het werk opgenomen werden.

Noten:

(1) Sir William Hamilton (1730-1803) was Brits ambassadeur aan het hof van Napels van 1764 tot 1800. Hij verzamelde Griekse vazen, die in die tijd opgegraven werden in de omgeving van Napels, en liet zijn collectie graveren en uitgeven. Een eerste reeks werd door d'Hancarville bezorgd. De tweede door J. H. W. Tischbein. De uitgave van Dubois-Maisonneuve spiegelt zich aan dit voorbeeld.

(2) Joséphine de Beauharnais (1763-1814) de eerste vrouw van Napoleon, was keizerin van Frankrijk van 1804 tot 1809.

(3) A. Dubois-Maisonneuve. Aangemoedigd door het succes van zijn eerste publicatie gaf hij een tweede werk uit dat van 1817 tot 1834 verscheen in fascikels: *Introduction à l'étude des vases antiques d'argile peints, vulgairement appelés Etrusques, accompagnée d'une collection des plus belles formes ornées de leurs peintures, suivie de planches la plupart inédites.*

(4) Etruskische vazen. Na Tischbein die de opgegraven vazen in Zuid-Italië, Griekse vazen noemt, is het verwonderlijk dat de oudere toeschrijving weer gebruikt wordt. Joachim Murat werd door Napoleon van 1808 tot 1815 als koning van Napels aangesteld. Misschien was 'Etruskisch' minder politiek geladen?

(5) Antoin Cléner ook wel Angelo genoemd was een Franse graveur, die als leerling van Tischbein, meewerkte aan de uitgave van de tweede collectie van Hamilton. Er is overigens weinig over hem geweten.

(6) Johann Heinrich Wilhelm Tischbein (1751-1829) bijgenaamd 'Goethe Tischbein' was schilder en kenner van de klassieke oudheid. Hij publiceerde de tweede collectie vazen van Hamilton. Van 1789 tot 1799 was hij directeur van de *Accademia di Belle Art* in Napels.

(7) Aubin - Louis Millin de Grandmaison (1759-1818), was antiquaar, natuurwetenschapper, kenner van de klassieke cultuur en specialist van Griekse vazen.

(8) Thomas Hope (1769-1831) was een Nederlander van Schotse afkomst. Bankier en handelaar, maar ook auteur, filosoof en kunstverzamelaar. Hij kocht een deel van de tweede collectie Griekse vazen van Sir William Hamilton.